

**Δια βίου μάθηση και το προσωπικό των δημοσίων βιβλιοθηκών
στις Η.Π.Α.
Τάσεις, προκλήσεις και εφαρμοσμένες πρακτικές**

Είμαι ιδιαίτερα ευτυχής που βρίσκομαι πάλι στην Αθήνα και θέλω να ευχαριστήσω την εκτελεστική επιτροπή του συνεδρίου, το Ινστιτούτο Γκαίτε στην Αθήνα, τους συναδέλφους μου στην Αμερικανική Πρεσβεία, και ειδικά τον Βασίλη Τσιμπούκη που με προσκάλεσε και βρίσκομαι απόψε εδώ μαζί σας.

Στην αρχή του 21^{ου} αιώνα, οι δημόσιες βιβλιοθήκες στις ΗΠΑ αντιμετωπίζουν ένα μεγάλο αριθμό προκλήσεων, πολλές από τις οποίες θα μπορούσαν να είναι από μόνες τους θέματα συνεδρίων. Περιγράφοντάς τις, θα σας κουράσω με πολλές πληροφορίες και στατιστικά στοιχεία, αλλά ελπίζω να αποκτήσετε μια σφαιρική εικόνα της κατάστασης που επικρατεί σήμερα στις δημόσιες βιβλιοθήκες της Αμερικής και της πολυπλοκότητας που απαιτεί σήμερα τη δια βίου μάθηση από το προσωπικό των βιβλιοθηκών. Μπαίνοντας σε μια Αμερικανική δημόσια βιβλιοθήκη, εντυπωσιάζεσαι από την ποικιλία των διαθέσιμων εντύπων και όχι μόνο αυτών. Υπάρχουν βιβλία, περιοδικά, DVDs, CDs, πληθώρα Η/Υ για το κοινό και μεγάλη ποικιλία δραστηριοτήτων, προγράμματα ανάγνωσης για παιδιά και έφηβους, προγράμματα μελέτης σχολικών μαθημάτων, μαθήματα αλφαριθμητισμού, Διαδικτύου και άλλα πολλά.

Καθώς περιγράφω μερικές από αυτές τις προκλήσεις, θα συνειδητοποιήσετε ότι οι παραδοσιακοί ρόλοι των βιβλιοθηκονόμων έχουν αντικατασταθεί με νέες αρμοδιότητες.

Πρώτη πρόκληση

Συνέχιση προγραμμάτων και υπηρεσιών με δεδομένες τις περικοπές προϋπολογισμών

Από τις 50 πολιτείες, οι 41 αναφέρουν περικοπές κονδυλίων που φτάνουν το 50% και έχουν προκαλέσει:

- Ελάττωση προσωπικού βιβλιοθηκών
- Πάγωμα μισθών
- Ελάττωση ωρών λειτουργίας
- Κλείσιμο παραρτημάτων (φέτος η βιβλιοθήκη της Βαλτιμόρης αναγκάστηκε να κλείσει 4 παραρτήματά της εξαιτίας έλλειψης κονδυλίων)
- Κατάργηση προγραμμάτων και υπηρεσιών, όπως κινητές βιβλιοθήκες, δανεισμός μέσω Διαδικτύου, προσχολικές δραστηριότητες και προγράμματα αναγνωστικής ετοιμότητας
- Ανικανότητα διεκπεραίωσης εργασιών συντήρησης κτηρίων
- Μικρότερος δυνατόν αριθμός πρόσληψης προσωπικού και
- Αυξανόμενη εξάρτηση από εθελοντές και προσωπικό μερικής απασχόλησης

Όπως είπε ο Μιτς Φρίντμαν, τέως πρόεδρος της Ένωσης Αμερικανικών Βιβλιοθηκών (ALA) εγκαινιάζοντας την καμπάνια *Σώστε τις αμερικανικές βιβλιοθήκες*, "Οφείλουμε να μην σιωπούμε για τις δραστικές περικοπές που αναγκάζουν τις βιβλιοθήκες να κλείνουν νωρίτερα, να απολύουν έμπειρο προσωπικό, να αποδυναμώνουν τους προϋπολογισμούς περιοδικών και βιβλίων και να

ελαττώνουν προγράμματα και υπηρεσίες. Παρ' όλα αυτά, οι υπηρεσίες της βιβλιοθήκης αυξήθηκαν δραματικά με την εμφάνιση της οικονομικής ύφεσης».

Άλλη πρόκληση

Πρόσληψη προσωπικού μετά την αύξηση των βιβλιοθηκονόμων που συνταξιοδοτούνται

Έχει προβλεφτεί πως το 65% των επαγγελματιών βιβλιοθηκονόμων στις ΗΠΑ θα έχει συνταξιοδοτηθεί μέσα στα επόμενα 10-12 χρόνια.

Πρόσφατα έγινε μια προσπάθεια προσέλκυσης νέων ανθρώπων στο επάγγελμα με τη βοήθεια του Ινστιτούτου Μουσείων και Προγραμμάτων Βιβλιοθήκης και του προγράμματός του *Βιβλιοθηκονόμοι του 21^{ου} Αιώνα*. Τα χρηματικά ποσά που δαπανήθηκαν στόχευαν στην προσέλκυση και εκπαίδευση της επόμενης γενιάς βιβλιοθηκονόμων αλλά και στην οικονομική ενίσχυση εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τους ενεργούς βιβλιοθηκονόμους. Αν ενδιαφέρεστε, επισκεφτείτε τη σχετική ιστοσελίδα στο <http://www.ims.gov>

Βασική παράμετρος στην ενίσχυση του επαγγέλματος αποτελεί η διαφορετικότητα. Σήμερα το 31% του πληθυσμού των ΗΠΑ αποτελείται από ισπανόφωνους, αυτόχθονες αμερικανούς, αφροαμερικανούς και ασιάτες αμερικανούς. Στο επάγγελμα των βιβλιοθηκονόμων αντιπροσωπεύεται μόνο το 10% των εθνικών αυτών μειονοτήτων .

Οι επόμενες δύο προκλήσεις συνδέονται μεταξύ τους και είναι:

Γνώση των τελευταίων εξελίξεων στον αυτοματισμό και παροχή νέων υπηρεσιών που σχετίζονται με την αυξημένη εξάρτηση από την τεχνολογία και το Διαδίκτυο

Το 99% των δημόσιων βιβλιοθηκών χρησιμοποιεί την τεχνολογία.

Οι πιο συνηθισμένες εφαρμογές της είναι: οι υπολογιστές γραφείου, η πρόσβαση στο Διαδίκτυο, το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και ο ηλεκτρονικός κατάλογος της βιβλιοθήκης. Πολλές δημόσιες βιβλιοθήκες είναι υπεύθυνες για την τοπική ιστορία και εμπλέκονται ενεργά στην διαδικασία ψηφιοποίησης ιστορικών εγγράφων, χαρτών, εφημερίδων και φωτογραφιών.

Περισσότερο να πούμε πόσο μεγάλο αντίκτυπο έχει ο αυτοματισμός σε όλες τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης. Εξαιτίας του απαιτείται συνεχής εκπαίδευση τόσο στις βασικές λειτουργίες των συστημάτων αλλά και μαθήματα πάνω στις συνεχείς αλλαγές των λογισμικών προγραμμάτων. Αυτοματισμός σημαίνει ακόμα Διαδίκτυο και προσωπικό ικανό να ανιχνεύει αυτήν την ανεξέλεγκτα αυξανόμενη βάση δεδομένων, προσωπικό ικανό και να διδάξει τους πελάτες της βιβλιοθήκης πως να βρίσκουν πληροφορίες.

Παροχή υπηρεσιών Διαδικτύου

Στο 95% των κτηρίων των δημόσιων βιβλιοθηκών υπάρχει παροχή Διαδικτύου. 14 εκ. Αμερικανών, κυρίως οικονομικά ασθενέστεροι και μειονότητες βασίζονται σ' αυτήν την υπηρεσία. Σε πρόσφατο ταξίδι μου στις ΗΠΑ διαπίστωσα πως κάθε εταιρία, υπηρεσία, κυβερνητική και μη απαντάει στα τηλεφωνήματα των πελατών δίνοντας πάντα τη διεύθυνση της ιστοσελίδας τους. Η πρόσβαση στο Διαδίκτυο είναι βασική και καθημερινή λειτουργία.

Αλλά για να εξυπηρετεί αυτές τις ανάγκες, οι βιβλιοθήκες πρέπει να διαθέτουν:

Ώρες για το κοινό
Τεχνική υποστήριξη
Ανανεωμένες εκδόσεις ηλεκτρομηχανολογικού και λογισμικού μέρους Η/Υ

Τρόποι αντιμετώπισης νέων νομοθετικών ρυθμίσεων

Δύο πρόσφατα παραδείγματα είναι ο Νόμος Προστασίας Παιδιών από το Διαδίκτυο σύμφωνα με τον οποίο οι βιβλιοθήκες λαμβάνουν οικονομική ενίσχυση με σκοπό την τοποθέτηση φίλτρων στους υπολογιστές των βιβλιοθηκών. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, οι βιβλιοθήκες χάνουν την οικονομική βοήθεια.

Και ο Πατριωτικός Νόμος ΗΠΑ, ο οποίος επιτρέπει στο FBI απροσχημάτιστα να απαιτεί στοιχεία χρήσης του Διαδικτύου και του δανεισμού των πελατών της βιβλιοθήκης. Ο βιβλιοθηκονόμος οφείλει να συμμορφώνεται και να μην αποκαλύπτει την ύπαρξη του συγκεκριμένου εντάλματος.

Εξυπηρέτηση ηλικιωμένων και κοινού διαφορετικών εθνικοτήτων

Κάλυψη αναγκών για όσους ομιλούν την Αγγλική ως δεύτερη γλώσσα

Παροχή βοήθειας για βελτίωση αναγνωστικών δεξιοτήτων και/ή χρήσης του Διαδικτύου

Υπάρχουν 27 εκ. αναλφάβητοι ενήλικες στις ΗΠΑ και το ¼ των παιδιών κάτω των 6 ετών ζουν κάτω από το επίπεδο της φτώχειας. Αρχίζουν το σχολείο με 2 χρόνια καθυστέρηση και αργότερα μένουν ακόμα πιο πίσω από τους συνομήλικούς τους.

Τα προγράμματα αλφαριθμητισμού στις βιβλιοθήκες βοηθούν τις οικογένειες να καλύψουν τις αναγνωστικές αδυναμίες με 3 τρόπους:

1. Με τη βοήθεια εθελοντών που εργάζονται με ενήλικες που παρουσιάζουν αναγνωστικές δυσκολίες.
2. Διδάσκοντας τους γονείς να βοηθούν τα παιδιά τους στην ανάγνωση.
3. Προτρέποντας την οικογένεια στη καθιέρωση της ανάγνωσης σαν μια καθημερινή δραστηριότητα .

Καθορισμός ρόλου βοηθητικού προσωπικού σε σχέση με το επαγγελματικό προσωπικό της βιβλιοθήκης

Στη συζήτηση που θα ακολουθήσει, θα διαπιστώσουμε πως κάθε μια από τις παραπάνω προκλήσεις επηρεάζει την επαγγελματική εξέλιξη του προσωπικού των δημοσίων βιβλιοθηκών.

Η δημόσια βιβλιοθήκη της Pasadena στην Καλιφόρνια μας δίνει ένα παράδειγμα σχετικά με τον τρόπο που χειρίστηκε μερικές από αυτές τις προκλήσεις. Ο διευθυντής και πρόεδρος του Συλλόγου Δημοσίων Βιβλιοθηκών (PLA) Louis Herrera αναγκάστηκε να αντικαταστήσει προσωπικό εξαιτίας της συνταξιοδότησης μέρους του προσωπικού. Αναζητά νέους επαγγελματίες βιβλιοθηκονόμους, γνώστες της τοπικής κοινωνίας και ικανούς να δουλέψουν με τοπικούς φορείς και σχολεία. Γνωρίζει όμως ότι η πρόσληψη νέου προσωπικού δεν είναι από μόνη της η απάντηση. Προβληματίζεται για τους ρόλους στους οποίους πρέπει να ανταποκριθεί. *«Με απογοήτευση διαπιστώνω ότι ο χρόνος των βιβλιοθηκάρων αναλώνεται σε γραμματειακά καθήκοντα όπως η συμπλήρωση αιτήσεων εγγραφής στο διαδίκτυο. Θα ήθελα να δουλεύουν περισσότερο για την ανάπτυξη της συλλογής και τον σχεδιασμό νέων προγραμμάτων. Πιθανόν να έχουμε λιγότερους βιβλιοθηκάρχους αλλά θα έχουν αξιολογηθεί με πιο σωστό τρόπο.»*

Παράλληλα με αυτήν την αλλαγή του ρόλου του εξειδικευμένου προσωπικού, ο κύριος Herrera σχεδιάζει την εντατική εκπαίδευση και του βοηθητικού προσωπικού. Πιστεύει ότι η πρόσληψη προσωπικού μέσα από την κοινότητα είναι τό ίδιο σημαντική με την πρόσληψη εξειδικευμένων πτυχιούχων βιβλιοθηκάρων.

Καθώς συζητάμε για επαγγελματική εξέλιξη στις Αμερικανικές δημόσιες βιβλιοθήκες στον περιορισμένο χρόνο μιας ομιλίας είναι κάπως δύσκολο να το καλύψουμε πλήρως λόγω της πληθώρας των φορέων και του ευρέως φάσματος των εκπαιδευτικών δυνατοτήτων. Σύμφωνα με τα τελευταία στατιστικά στοιχεία του ALA, υπάρχουν 9.129 δίκτυα δημοσίων βιβλιοθηκών στις ΗΠΑ. Συνυπολογίζοντας τα παραρτήματα και τις κινητές μονάδες φτάνουμε στο σύνολο των 16,421 δημοσίων βιβλιοθηκών με 30,000 βιβλιοθηκονόμους και πάνω από 100,000 χιλιάδες βοηθητικό προσωπικό φτάνοντας έτσι στις 133,000 εργαζομένους στις δημόσιες βιβλιοθήκες των ΗΠΑ. Υπάρχουν δημόσιες βιβλιοθήκες με έναν βιβλιοθηκονόμο που εξυπηρετεί περιοχή με πληθυσμό λιγότερο από 1,000 κατοίκους και υπάρχουν τα δίκτυα δημοσίων βιβλιοθηκών της Βοστώνης, του Σικάγο και του Λος Άντζελες με πολλαπλά παραρτήματα, εκατομμύρια τόμους και χιλιάδες υπαλλήλους.

Οι δημόσιες βιβλιοθήκες επανδρώνονται με επαγγελματικό και μη επαγγελματικό προσωπικό, που μπορεί να περιλαμβάνει τις παρακάτω κατηγορίες.

Επαγγελματικό Προσωπικό

- Διευθυντής
- Προϊστάμενος Παραρτήματος
- Βιβλιοθηκονόμοι υπεύθυνοι για
 - Κέντρο Πληροφόρησης

- Υπηρεσίες για ενήλικες
- Υπηρεσίες για εφήβους και νέους
- Παιδικό Τμήμα
- Ειδικές Συλλογές
- Τοπικές Κοινοτικές Υπηρεσίες
- Αλφαριθμητισμός
- Τεχνικές Υπηρεσίες
- Τμήμα Αυτοματισμού

Η επαγγελματική κατοχύρωση συνήθως απαιτεί προδιδακτορικό πτυχίο (master). Υπάρχουν 56 προγράμματα προδιδακτορικού πτυχίου εγκεκριμένα από το ALA. Υπάρχουν 32 πανεπιστημιακές σχολές βιβλιοθηκονομίας στις 50 πολιτείες των ΗΠΑ στο Πόρτο Ρίκο και στην Ουάσιγκτον.

Βοηθητικό / Ανειδίκευτο Προσωπικό

- Στην ταξινόμηση
- Στο δανεισμό
- Απαντά σε βασικές ερωτήσεις πελατών
- Στα παραρτήματα των βιβλιοθηκών
- Στις κινητές μονάδες

Απαιτείται απολυτήριο γυμνασίου, κολεγίου ή πανεπιστημιακό πτυχίο τετραετούς φοίτησης. Δεν υπάρχουν κριτήρια, κάτι για το οποίο θα μιλήσουμε αργότερα. Υπάρχουν κολέγια διετούς φοίτησης που προσφέρουν πτυχία για το τεχνικό προσωπικό των βιβλιοθηκών.

Ο Raymond Santiago Διευθυντής του Miami – Dade δικτύου δημοσίων βιβλιοθηκών στη Φλόριντα σχεδιάζει την ανάπτυξη προγραμμάτων για να ενθαρρύνει το προσωπικό του στην απόκτηση πανεπιστημιακών τίτλων.

«Προσλαμβάνουμε φοιτητές για να τους προσελκύσουμε να δουλέψουν σαν βοηθοί βιβλιοθηκονόμων και ανειδίκευτο προσωπικό πριν ακόμα πάρουν το πτυχίο τους. Μόλις το αποκτήσουν, τους παροτρύνουμε να συνεχίσουν τις σπουδές τους.»

Χωρίς να θέλω να μπω σε λεπτομέρειες για τα καθήκοντα αυτών των θέσεων, θεωρώ πως είναι σαφές ότι ένα πρόγραμμα επαγγελματικής εξέλιξης πρέπει να είναι περιεκτικό και ευρέως φάσματος.

Επαγγελματική εξέλιξη

Ως αποτέλεσμα τριών συνεδριών, η ALA μας παρέχει τον παρακάτω αναλυτικό ορισμό του όρου.

Η επαγγελματική εξέλιξη περιλαμβάνει:

- ❖ Συνεχιζόμενη εκπαίδευση
- ❖ Δραστηριότητες δια βίου μάθησης
- ❖ Εξάσκηση δεινότητων
- ❖ Πνευματικά ερεθίσματα
- ❖ Έκθεση σε καινούργιες ιδέες
- ❖ Εργασιακή εμπειρία
- ❖ Επαγγελματική ανανέωση
- ❖ Προσωπική συμμετοχή σε δίκτυο

Πηγές συνεχιζόμενης εκπαίδευσης

Εκπαιδευτικές δυνατότητες μπορούν να βρεθούν στις παρακάτω μορφές:

- ❖ Μαθήματα από τοπικούς φορείς (Κολέγια, Πανεπιστήμια)
- ❖ Εργαστήρια
- ❖ Ηλεκτρονικά μαθήματα
- ❖ Επαγγελματικά συνέδρια
- ❖ Συμβόλαια υπηρεσιών και προϊόντων
- ❖ Εκπαίδευση στο χώρο εργασίας
- ❖ Μαθήματα με αλληλογραφία από σχολές βιβλιοθηκονομίας
- ❖ Επαγγελματική βιβλιογραφία
- ❖ Προσωπική συμμετοχή σε δίκτυο

Είδη και μορφές εκπαίδευσης

Τί είδος εκπαίδευσης χρειάζεται το προσωπικό των δημόσιων βιβλιοθηκών; Υπάρχει εκτενής αρθρογραφία από διευθυντές δημοσίων βιβλιοθηκών οι οποίοι εξηγούν τις συντελούμενες αλλαγές και πως αυτές επηρεάζουν την επαγγελματική εξέλιξη. Η Μαίριλιν Κράουτς, διευθύντρια της Δημόσιας Βιβλιοθήκης του Σαν Ντιέγκο, εξηγεί πως η δια βίου μάθηση για το προσωπικό θα είναι αποφασιστικής σημασίας επειδή προτείνει την εκ νέου εκπαίδευση προσωπικού και την μετακίνηση του από παραδοσιακές σε νέες θέσεις. Οραματίζεται την ανάθεση των τεχνικών υπηρεσιών και δικτύωσης σε εξωτερικούς συνεργάτες και την εκπαίδευση προσωπικού σε ανάδοχους συμβάσεων. Στο Σαν Ντιέγκο, αλλαγές στην σύνθεση του πληθυσμού της πόλης αντανakλώνται στους χρήστες της βιβλιοθήκης, οι οποίοι προέρχονται από διαφορετικές εθνικές και πολιτιστικές καταβολές. Υπάρχει ακόμα αισθητή αύξηση στους ηλικιωμένους. Αυτές οι δημογραφικές αλλαγές δημιουργούν νέες ανάγκες ανάμεσα στις οποίες είναι και η δια βίου μάθηση.

Οι δημόσιες βιβλιοθήκες στηρίζονται οικονομικά σε δημόσια κονδύλια, πολύ συχνά στους φόρους ιδιοκτησίας. Σε πολλές περιπτώσεις, η βιβλιοθήκη μπορεί γίνει θέμα δημοψηφίσματος προκειμένου να αποφασιστεί αν θα δοθούν τα χρήματα εκεί. Γι αυτό το επίπεδο παροχής εξυπηρητήσεως του κοινού, το επίπεδο συνεργασίας της βιβλιοθήκης με άλλους τοπικούς φορείς και ο τρόπος προσέγγισης της τοπικής κοινωνίας αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για τη βιωσιμότητα μιας βιβλιοθήκης.

Τα παρακάτω παραδείγματα τρόπων εξέλιξης του προσωπικού έχουν ακολουθηθεί απο πολλές δημόσιες βιβλιοθήκες.

Μάρκετινγκ – Αν θέλετε να γνωρίζει η τοπική κοινωνία τι κάνετε και τι προσφέρετε, πρέπει να το πείτε. Πρέπει να ακολουθείτε μεθόδους εμπορικών επιχειρήσεων και να διαφημίζετε τις υπηρεσίες σας. Υπάρχουν μερικά ενδιαφέροντα βοηθητικά online προγράμματα που μπορείτε να τα βρείτε στο www.oclc.org/ore

Δημόσιες Σχέσεις - Οι διευθυντές των δημοσίων βιβλιοθηκών συνεργάζονται με δημοτικά συμβούλια και άλλους φορείς. Οφείλουν να γνωρίζουν και να κατανοούν τη σημασία των δημοσίων σχέσεων.

Εξεύρεση Κονδυλίων – Όπως είδαμε οι βιβλιοθήκες στις ΗΠΑ αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα. Πρέπει να ανακαλύψουν νέες πηγές εισοδήματος.

Χωροταξικός και κτιριακός σχεδιασμός για τη στέγαση νέων υπηρεσιών και τεχνολογιών.

Προσέγγιση τοπικής κοινωνίας – Για να επιβιώσει μια βιβλιοθήκη πρέπει να δουλεύει στενά με σχολεία και άλλους τοπικούς φορείς.

Συνεργασίες σε τοπικό επίπεδο – Συνεργασίες με εταιρείες, επιχειρήσεις, εθελοντές, βιβλιοθήκες και ιδρύματα όχι μόνο ενισχύουν τη βιβλιοθήκη αλλά και βοηθούν το συνεργαζόμενο μέρος να εκπληρώσει τους σκοπούς και τους στόχους του.

Παράδειγμα συνεργασίας είναι το πρόγραμμα READ/San Diego Literacy το οποίο παρέχεται από τη Δημόσια Βιβλιοθήκη του Σαν Ντιέγκο και απευθύνεται σε νέους 18 ετών και άνω και αφορά στην εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας. Είναι ένα από τα 100 προγράμματα αλφαριθμητισμού που προσφέρουν οι δημόσιες βιβλιοθήκες σ' ολόκληρη τη Καλιφόρνια.

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα υποστηρίζεται από τη Δημοτική Αρχή του Σαν Ντιέγκο και το νομαρχιακό συμβούλιο με τη συνεργασία του συλλόγου Φίλοι των Προγραμμάτων READ/San Diego και της πολιτείας της Καλιφόρνιας. Στηρίζεται ακόμα στις συνδρομές τοπικών επιχειρήσεων, οργανώσεων και απλών πολιτών.

Εκπαίδευση για την εξυπηρέτηση των πελατών – Δεν είναι πάντα εύκολο να έχεις δόσοληψίες με το κοινό. Η κατανόηση αυτής της υπηρεσίας καθιστά τους βιβλιοθηκονόμους πιο ικανούς στην επαφή τους με τους πελάτες της βιβλιοθήκης.

Ξενόγλωσσες Υπηρεσίες – Για παράδειγμα, όταν η Toni Garvey, διευθύντρια της δημόσιας βιβλιοθήκης στο Φοίνικα της Αριζόνα και βραβευμένη ως η Βιβλιοθηκάρια του 2004, ανακάλυψε ότι σ' ένα από τα παραρτήματα της βιβλιοθήκης σε μια ισπανόφωνη γειτονιά ούτε ένας βιβλιοθηκονόμος μιλούσε ισπανικά, μετέφερε άμεσα το κατάλληλο προσωπικό για να καλύψει τη συγκεκριμένη ανάγκη. Επιπρόσθετα προσέλαβε ένα καθηγητή ισπανικών για να διδάξει τη γλώσσα σ' όλο το προσωπικό που εξυπηρετούσε ισπανόφωνους πελάτες.

Πηγές Χρηματοδότησης

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα είναι ακριβά. Αυτό το γνωρίζουν οι διευθυντές των δημοσίων βιβλιοθηκών και έχουν αρχίσει να εξοικονομούν χρήματα στον ετήσιο προϋπολογισμό τους. Η Δημόσια Βιβλιοθήκη Oshkosh στη πολιτεία του Ουισκόνσιν εξασφάλισε μια επιχορήγηση 30.000 δολαρίων για μαθήματα Excel, Access και χρήσης βάσεων δεδομένων.

Πολλές φορές στη διάρκεια διακανονισμού ενός συμβολαίου για ένα προϊόν ή μια υπηρεσία, όπως π.χ. οι βάσεις δεδομένων, ο βιβλιοθηκονόμος που διαχειρίζεται το συμβόλαιο απαιτεί να συμπεριληφθεί στο πακέτο αγοράς και η εκπαίδευση.

Κάθε πολιτεία στις ΗΠΑ διαθέτει μία πολιτειακή βιβλιοθήκη. Ανάμεσα σε μία πληθώρα προγραμμάτων υποστήριξης υπάρχουν και επιχορηγήσεις για την δια βίου μάθηση. Για

παράδειγμα η Πολιτειακή Βιβλιοθήκη στη Πενσυλβάνια χρηματοδοτεί μία σειρά από προγράμματα δια βίου μάθησης σε ετήσια βάση προκειμένου να βοηθήσει τους βιβλιοθηκονόμους να αναπτύξουν τις ικανότητες τους και να μάθουν νέους τρόπους προσέγγισης του αντικειμένου τους. Εργαστήρια και σεμινάρια καλύπτουν θέματα σχετικά με υπηρεσίες βιβλιοθήκης για παιδιά, ηλικιωμένους, πρόσωπα με ειδικές ανάγκες, εμπόρους, διαχειριστικά θέματα και ανάπτυξη συλλογής.

Κάθε φθινόπωρο οργανώνεται ένα ετήσιο συνέδριο για θέματα τεχνολογίας βιβλιοθηκών και κάθε άνοιξη πραγματοποιείται ένα ειδικό σεμινάριο για τα διοικητικά μέλη της βιβλιοθήκης. Διατίθεται οικονομική βοήθεια για την κάλυψη των εξόδων των σεμιναρίων και των εργαστηρίων.

Οι περισσότερες δημόσιες βιβλιοθήκες διαθέτουν μια ομάδα εθελοντών γνωστή ως «Φίλοι της Βιβλιοθήκης», οι οποίοι συγκεντρώνουν χρήματα και βοηθούν με πολλούς τρόπους. Στη Δημόσια Βιβλιοθήκη Oshkosh, οι φίλοι της βιβλιοθήκης προσφέρουν υποτροφίες ύψους 1000 δολαρίων με σκοπό την δια βίου μάθηση.

Στη δημόσια βιβλιοθήκη Φοίνικα, η πόλη έχει δημιουργήσει ένα «αποθεματικό κεφάλαιο» το οποίο χρησιμοποιείται για να καλύψει οικονομικά όσους βιβλιοθηκονόμους ενδιαφέρονται για μεταπτυχιακές σπουδές. Υπάρχει ακόμα ένα ειδικό πόσο, το οποίο δίδεται για επαγγελματική εξέλιξη και καλύπτει συνδρομές, οφειλές, ταξίδια, σεμινάρια και άλλες μορφές επαγγελματικής εξέλιξης.

Ένα παράδειγμα εθνικού οργανισμού που παρέχει οικονομική υποστήριξη είναι ο Σύλλογος Δημοσίων Βιβλιοθηκών με την επιχορήγηση «Ταξίδια για νέους βιβλιοθηκονόμους». Αυτές οι επιχορηγήσεις δίνουν την ευκαιρία στους νέους βιβλιοθηκονόμους των δημοσίων βιβλιοθηκών να παρακολουθήσουν συνέδρια, εργαστήρια κλπ.

Εθνικοί και πολιτειακοί σύλλογοι

Όπως αναφέραμε και προηγούμενα, ο σύλλογος Αμερικανικών βιβλιοθηκών έχει διοργανώσει τρεις ειδικές συνεδρίες για την επαγγελματική εκπαίδευση δείχνοντας έτσι το ενδιαφέρον της για τη δια βίου μάθηση. Η πρώτη συνεδρία επικεντρώθηκε στην ύλη των προδιδακτορικών πτυχίων βιβλιοθηκονομίας. Οι επόμενες δύο ασχολήθηκαν με την δια βίου μάθηση τόσο για το επαγγελματικό όσο και για το βοηθητικό προσωπικό των βιβλιοθηκών.

Υπήρξαν μερικές πολύ χρήσιμες προτάσεις απ' αυτές τις συναντήσεις όπως η δημιουργία ενός ειδικού τμήματος της ALA το οποίο έστησε μία βάση δεδομένων για εκπαιδευτικά προγράμματα.

Ακόμα ζητήθηκε από την ALA να δημιουργήσει μία σειρά εκπαιδευτικών προϊόντων με ευκολία πρόσβασης και με προσιτές τιμές.

Η ALA έχει θεσπίσει πέντε πεδία δράσης σαν βασικές αρχές πρόγραμματης.

- Διαφορετικότητα
- Ισότητα στην Πρόσβαση
- Ελευθερία Σκέψης και Έκφρασης
- Αλφαριθμητισμός για τον 21^ο Αιώνα
- Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση

Υπάρχουν τμήματα της ALA, πολλές επιτροπές, ομάδες εργασίας και συζήτησης όπου μπορεί να ανήκει το προσωπικό των δημόσιων βιβλιοθηκών.

Για παράδειγμα:

Σύλλογος Δημοσίων Βιβλιοθηκών
Σύλλογος Υπηρεσιών Βιβλιοθήκης για Παιδιά

Σύλλογος Υπηρεσιών Βιβλιοθήκης για Εφήβους
Σύλλογος Πληροφοριακών Κέντρων και Υπηρεσιών για Χρήστες

Καθένα από αυτά τα τμήματα έχει τη δική του ιστοσελίδα. Στην περίπτωση σας, πρέπει να σας ενδιαφέρουν:

Σύλλογος Δημοσίων Βιβλιοθηκών
www.ala.org/pla

Σύλλογος Υπηρεσιών Βιβλιοθήκης για Παιδιά
www.ala.org/alsca

Σύλλογος Υπηρεσιών Βιβλιοθήκης για Εφήβους
www.ala.org/yalsa

Φέτος το Φεβρουάριο, η ALA οργάνωσε το διετές συνέδριο της στο Σιάτλ. Από την ατζέντα του συνεδρίου βλέπουμε κιάλας το ενδιαφέρον των βιβλιοθηκονόμων σχετικά με την επαγγελματική τους εξέλιξη. Πάνω από 150 προγράμματα και δημόσιες συζητήσεις προγραμματίστηκαν μέσα στο πλαίσιο των παρακάτω 11 θεματικών ενοτήτων:

Συμβουλευτικές υπηρεσίες σχετικές με την ανάγνωση
Κτήρια
Συλλογές και τεχνικές υπηρεσίες
Διαφορετικότητα
Διοίκηση
Συνεργασίες
Μάρκετινγκ και εξυπηρέτηση πελατών
Πρόσληψη προσωπικού και μέθοδοι εξέλιξης
Τεχνολογία
Υπηρεσίες για νέους

Υπήρχαν ακόμα προσυνεδριακά προγράμματα για πολλά θέματα, όπως ελευθερία σκέψης και έκφρασης, υπηρεσίες πελατών σε πολυπολιτισμικές κοινότητες, στρατηγικές εξοικονόμησης κονδυλίων και άμεσος αλφαριθμητισμός.

Στις ΗΠΑ κάθε μία από τις 50 πολιτείες την District of Columbia, Guam και τα U.S. Virgin Islands έχουν συλλόγους βιβλιοθηκών που υποστηρίζουν οικονομικά προγράμματα συνεχούς εκπαίδευσης, εργαστήρια και ινστιτούτα.

Στην ιστοσελίδα της ALA θα βρείτε μία λίστα με βιβλιοθήκες που ενδιαφέρονται να αποκτήσουν στενότερες σχέσεις με βιβλιοθήκες άλλων χωρών.

Μαθήματα online

Υπάρχουν πολλά τέτοια μαθήματα στο διαδίκτυο, αλλά οφείλουμε να είμαστε προσεκτικοί στην επιλογή τους. Έτσι όπως έχουμε μάθει να αξιολογούμε και να ανατρέχουμε σε αξιόπιστες ιστοσελίδες χρήσιμες για την δουλειά μας, έτσι πρέπει να επιλέγουμε και τα μαθήματα online.

Αυτός είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους η ALA δημιούργησε μία βάση δεδομένων η οποία περιλαμβάνει αξιόπιστες ιστοσελίδες σχετικές πάντα με μαθήματα online.

Ένας τέτοιος δικτυακός τόπος είναι το <http://www.webjunction.org>. Το 2002, το ίδρυμα Bill και Miranda Gates πρόσφεραν στην OCLC μία γενναία τριετή επιχορήγηση για τη δημιουργία μιας πύλης για δημόσιες βιβλιοθήκες και άλλους οργανισμούς που εξασφαλίζουν ελεύθερη πρόσβαση στην πληροφορία. Η webjunction είναι το αποτέλεσμα συνεργασίας 5 οργανισμών με επικεφαλής

την OCLC. Η αποστολή της είναι να λειτουργεί σαν μία online κοινότητα βιβλιοθηκών που μοιράζεται την γνώση και την εμπειρία της με σκοπό την ευρύτερη δυνατή πρόσβαση στην τεχνολογία της πληροφορίας. Το θέμα που ενδιαφέρει την σημερινή μας συζήτηση είναι τα «κέντρα εκμάθησης» όπου προσφέρονται μαθήματα online.

Μαθήματα εξ' αποστάσεως

Απευθύνονται κυρίως σε όσους επιθυμούν πανεπιστημιακό πτυχίο. Υπάρχει ένας αριθμός σχολών βιβλιοθηκονομίας εγκεκριμένων από την ALA που προσφέρουν τέτοιες δυνατότητες. Μέσω αυτών το προσωπικό των δημοσίων βιβλιοθηκών κατόρθωσε να ολοκληρώσει την εκπαίδευση του χωρίς να χρειαστεί να παραιτηθεί ή να μετακινηθεί σε κάποια πανεπιστημιούπολη.

Τα προγράμματα αυτά προσφέρονται και σε βιβλιοθηκονόμους που ζουν εκτός των ΗΠΑ.

Διαδικασία πιστοποίησης στις δημόσιες βιβλιοθήκες

Προσβλέποντας σε ικανούς βιβλιοθηκονόμους, οι οποίοι έχουν αποκτήσει, διατηρήσει και εξελίξει δεξιότητες μέσα από τη δια βίου μάθηση, ορισμένες πολιτείες έχουν θέσει σε ισχύ διαδικασίες πιστοποίησης τόσο για το επαγγελματικό όσο και για το βοηθητικό προσωπικό των βιβλιοθηκών. Η πολιτεία του Κεντάκι είναι ένα καλό παράδειγμα προγράμματος πιστοποίησης τόσο ως προς το τι περιλαμβάνει, όσο και για τη χρησιμότητά του. Σκοπός αυτών των προγραμμάτων είναι:

- να βελτιώσουν τις υπηρεσίες στις βιβλιοθήκες της πολιτείας
- να κινητοποιήσουν τους βιβλιοθηκονόμους να αποκτήσουν, διατηρήσουν και εξελίξουν τις δεξιότητες τους με τη δια βίου μάθηση,
- να αναγνωριστούν οι βιβλιοθηκονόμοι των δημοσίων βιβλιοθηκών οι οποίοι συνεχίζουν να διευρύνουν τις γνώσεις και τις ικανότητές τους.

Στη διάρκεια του εργαστηρίου θα μας δοθεί η ευκαιρία να μιλήσουμε διεξοδικότερα για αυτές τις διαδικασίες. Επίσης θα επισκεφθούμε και αρκετούς δικτυακούς τόπους που έχουν ως αντικείμενο μαθήματα online.

Η περίπτωση της βιβλιοθήκης Pamunkey

Για να συνδέσουμε όλες αυτές τις πληροφορίες και να βγάλουμε μια συνολική εικόνα, σκέφτηκα να αναφερθώ σε κάτι πιο συγκεκριμένο. Διάλεξα λοιπόν να σας παρουσιάσω ένα μικρό δίκτυο βιβλιοθηκών στην κεντρική Βιρτζίνια.

Η Pamunkey Library διαθέτει 10 παραρτήματα, μια κινητή μονάδα και εξυπηρετεί 129.200 ανθρώπους. Ο προϋπολογισμός της φέτος έφτασε τα 3.000.000 δολάρια, από τα οποία τα 30.000 διατέθηκαν στη δια βίου μάθηση του προσωπικού. Τέσσερις επαγγελματίες βιβλιοθηκονόμοι επιβλέπουν τους προϊστάμενους των παραρτημάτων που ανήκουν στο βοηθητικό προσωπικό καθώς επίσης έχουν την ευθύνη των παιδικών προγραμμάτων, του τεχνολογικού τμήματος, του εκπαιδευτικού προγράμματος προσωπικού και του κέντρου πληροφόρησης. Ακόμα συμμετέχουν στην ανάπτυξη της συλλογής. Τρεις επαγγελματίες βιβλιοθηκονόμοι του πληροφοριακού τμήματος ασχολούνται με την επιλογή και την απόκτηση νέων τίτλων της συλλογής και διαμορφώνουν εκπαιδευτικά προγράμματα για το πληροφοριακό τμήμα αλλά και ολόκληρο το προσωπικό. Οι προϊστάμενοι των παραρτημάτων είναι κάτοχοι πανεπιστημιακού πτυχίου και μόνον ένας έχει τίτλο σπουδών στη βιβλιοθηκονομία το οποίο απέκτησε με σπουδές δι' αλληλογραφίας το οποίο απέκτησε με σπουδές από το Πανεπιστήμιο του Tennessee. Η βιβλιοθήκη κάλυψε ένα μεγάλο μέρος των σπουδών στη συγκεκριμένη περίπτωση και αξίζει ν' αναφερθεί πως η

πρακτική για το πτυχίο έγινε κάτω από την επίβλεψη συναδέλφου επαγγελματία βιβλιοθηκονόμου.

Σημαντικό μέρος του χρόνου δαπανάται στην δια βίου μάθηση. Το τμήμα υπολογιστών σε ένα από τα παραρτήματα συχνά χρησιμοποιείται από το προσωπικό. Διδάσκουν συμβεβλημένοι καθηγητές αλλά και μέλη του προσωπικού της βιβλιοθήκης. Παραδείγματα εκπαιδευτικών προγραμμάτων είναι: εργαστήρια για τον τρόπο λειτουργίας ενός κέντρου πληροφόρησης, εξοικείωση με τις πηγές πληροφόρησης του κέντρου, εκμάθηση του συστήματος OPAC στους πελάτες.

Όλο το προσωπικό έχει περάσει από αυτά τα προγράμματα και μερικοί έχουν κάνει και κάποια μαθήματα δεύτερου κύκλου στο ίδιο αντικείμενο.

Έγινε και δοκιμή online μαθημάτων αλλά το προσωπικό προτίμησε την ζωντανή διδασκαλία.

Γενικές συναντήσεις του προσωπικού γίνονται δύο φορές τον χρόνο. Μία απ' αυτές είναι η τελετή απονομής βραβείων με έναν ομιλητή. Η άλλη έχει ως αντικείμενο τα εκπαιδευτικά προγράμματα.

Το περασμένο φθινόπωρο ένας καθηγητής από το τοπικό κολέγιο παρουσίασε ένα τετράωρο πρόγραμμα σε έξι διαφορετικούς χώρους με τον τίτλο «Η δύναμη της επικοινωνίας μέσω τηλεφώνου». Για το συγκεκριμένο πρόγραμμα όλη η βιβλιοθήκη και τα παραρτήματα της έμειναν κλειστά για να το παρακολουθήσουν όλοι.

Με την απόκτηση κάθε καινούργιου software όλοι οι προϊστάμενοι και τουλάχιστον ένας εργαζόμενος από κάθε παράρτημα εκπαιδεύονται. Έπειτα αυτοί εκπαιδεύουν τους υπόλοιπους.

Παρέχεται οικονομική βοήθεια και χρόνος εντός ωραρίου για όσους θέλουν να παρακολουθήσουν προγράμματα σε τοπικό κολέγιο πάνω σε Excel, Power Point, κλπ. Η διεύθυνση της βιβλιοθήκης ενθαρρύνει και προτρέπει το προσωπικό της να παρακολουθεί συνέδρια και εργαστήρια που γίνονται στη πολιτεία της Virginia.

Συμπέρασμα

Γιατί είναι τόσο βασική η δια βίου μάθηση για όσους εργάζονται στις δημόσιες βιβλιοθήκες; Πολύ απλά, νομίζω πως η φράση / σύνθημα της ALA που είπε ο Melville Dewey το 1893 για την βιβλιοθήκη πρότυπο στην παγκόσμια στην Παγκόσμια Έκθεση στο Σικάγο, δικαιολογεί τον λόγο ύπαρξης μας και παραμένει το ίδιο επίκαιρο όπως 107 χρόνια πριν.

«Τα καλύτερα βιβλία, στο μεγαλύτερο αριθμό και με το μικρότερο κόστος.»

Τα καλύτερα βιβλία αναφέρονται στις συλλογές τις οποίες επιλέγουν προσεκτικά οι βιβλιοθηκονόμοι για να ανταποκριθούν στο βασικότερο κριτήριο που είναι η όσο το δυνατόν πληρέστερη εξυπηρέτηση των χρηστών.

Ο μεγαλύτερος αριθμός αναφέρεται στην δυνατότητα εξυπηρέτησης όλων των ηλικιών, από παιδιά μέχρι και ηλικιωμένους που χρησιμοποιούν την βιβλιοθήκη.

Το μικρότερο κόστος επιτρέπει τη πρόσβαση στις πιο ακριβές πηγές (βιβλία, βάσεις δεδομένων) για όσους δεν έχουν την δυνατότητα να τις αποκτήσουν.

Susan Aramayo, Σύμβουλος Βιβλιοθηκών